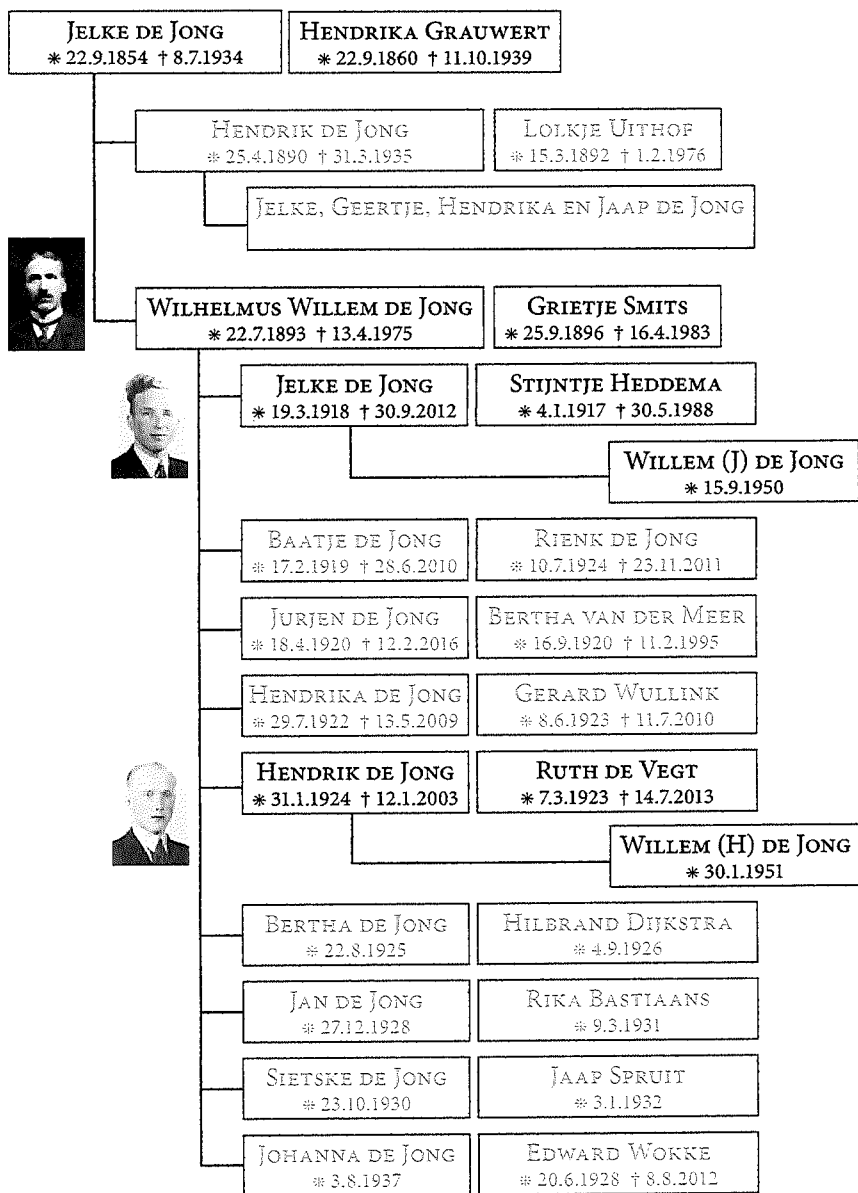


By ús
yn de Mersken

Pauline Koenders

STICHTING BY ÚS YN DE MERSKEN URETERP

STAMBOOM



Inleiding

In dit boek maakt u kennis met een boerenfamilie, mensen die leven in de streek waar zij geboren zijn. Voor hen is dit het móóiste plekje op aarde, omdat hun wieg hier stond. Ze wonen en werken er en voelen zich ermee verbonden: de Ureterper Mersken. Ik neem u graag mee door de geschiedenis van de familie De Jong.

Mijn verhaal begint rond 1914 bij de kleine boerderij van Jelke de Jong in Selmien. Jelke heeft twee zonen: Hendrik en Willem. Als de oudste zoon Hendrik wil gaan trouwen, moet volgens gebruik de jongste zoon Willem de boerderij verlaten. Willem is vastbesloten om toch zelfstandig boer te worden, en koopt een stuk heideland in de Mersken, niet ver van zijn ouderlijk huis. Omdat hij al het ontginningswerk zelf ter hand neemt, is het voor hem net haalbaar hier een eigen boerenbedrijf te beginnen. Hij volgt hiermee op zijn eigen wijze de voetstappen van zijn ouders. Het is een levensstijl die de familie De Jong tot aan het jaar 2006 voort zal zetten.

In het eerste deel van dit boek volgen we het leven van Willem op zijn ontginningsboerderij in de Mersken. Dit deel loopt tot aan de Tweede Wereldoorlog. Met allerlei details over hoe de was gedaan werd, hoe de kinderen elkaar opvoedden, hoe het ging met het werken op het land, hoe de boerderij was ingedeeld, hoe de kraamzorg was geregeld en wat voor kattenkwaad je uit kon halen! Maar ook: hoe grimmig de Eerste Wereldoorlog was en hoe hard de crisis toesloeg – ook in de schijnbaar zo rustige Mersken. We kunnen lezen hoe Willem hier door hard te werken en door samen met zijn vrouw vooruit te denken toch de eindjes aan elkaar wist te knopen.

In het tweede deel volgen we de gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog tot en met de bevrijding. Aan de hand van brieven en documenten lezen we over de levens van Willem en twee van zijn vier zonen: Jelke en Hendrik. Deze jongens maken tijdens de oorlog verschrikkelijke dingen mee. Tegen het einde van de oorlog is het voor hun ouders zelfs lange tijd onzeker of hun zoons nog wel in leven zijn. Wat opvalt aan de brieven naar huis is hoe flink de jongens zich proberen te houden. Hoe zwaar ze het werkelijk hebben, lees je soms alleen maar tussen de regels door. Hoe ontroerend is het als zowel Jelke als Hendrik uiteindelijk behouden terugkeren naar huis; wat werkelijk een wonder mag heten.

Over Willem lezen we hoe hij zich vanuit zijn rechtlijnige socialistische opvattingen aansluit bij de landbouwtak van de NSB. Zijn doel is de positie van kleine boeren te verbeteren en zijn ideaal is hooggestemd. Na de bevrijding wordt hij opgepakt en we kunnen lezen in de verklaringen van dorpsgenoten dat velen van hen hem ondanks zijn sympathiserend lidmaatschap van de NSB zijn blijven zien als een 'pure idealist van wie geen verraad te duchten was' en die geen onderduikers verraadde.

Het derde deel gaat over de tijd na de oorlog. En dan vooral over de ruilverkaveling. De rode draad in dit verhaal is het leven van Willems zoon Hendrik. De oorlog is voorbij. Al zijn in stilte meegenomen ervaringen wil Hendrik het liefst voor de rest van zijn leven achter zich laten. Hij bouwt zijn leven weer op, later samen met zijn echtgenote Ruth. We maken mee hoe zij een gezin stichten en alle vernieuwingen en veranderingen beleven; hoe er een nieuwe tijd aankomt, met als markant punt 1959: het jaar waarin besloten wordt dat de ruilverkaveling in het gebied van het Koningsdiep doorgaat. Waarbij Hendrik en zijn vrouw een ruilverkavelingsboerderij aangeboden krijgen in de Mersken! Een enorme verandering in het leven van de familie. Maar ook een ingrijpende verandering in het landschap – waarbij net op tijd de archeologische waarde van het gebied ingezien werd. Op een aantal vondsten van onder andere de familie ga ik in.

In het vierde deel wordt als toegift en bekroning van het boek een aanzienlijk deel van de teksten uit de Revue Agrarika opgenomen, met vriendelijke toestemming van de erven de Wilde. Deze revue, gecomponeerd en geschreven door dichter en multitalent Harm de Wilde, geeft een prachtige impressie van wat er speelde rondom de ruilverkaveling. De teksten zijn erg sterk en wat mij betreft is de Wilde met zijn vaak bloemrijke en tegelijk grappig-nuchtere manier van dichten een voorbeeld van de mentaliteit die we kennen van de Mersken. Laat je gevoel spreken, maar accepteer wat je niet kunt veranderen.

Tot slot wil ik ik graag een aantal mensen heel hartelijk bedanken voor hun deelname aan het tot stand komen van dit boek. De familie De Jong, in het bijzonder Willem de Jong die alle informatie over zijn vader Jelke ter beschikking stelde en oom Jan die samen met zijn broer Jurjen zoveel mooie verhalen verteld heeft. Roel van der Brug voor zijn support en voor alles wat hij me geleerd heeft over archeologie, Jochem de Jong voor de interviews en zijn kennis over de heideborstels, de heer Jan van der Harst voor de informatie over zijn oma 'Beppe Vroed', mijn tekenleraar Andries van de Akker voor de tekening van de boerderij op het omslag, mevrouw Wimmie Roelsma voor het uitlenen van haar boek over het Bellamy-systeem en familie B. Kunnen voor hun informatie over hun oom Grietzen. Heel in het bijzonder gaat mijn dank uit naar mijn lieve man, die mij door alles heen gestimuleerd heeft om dit boek te voltooiën, en onze dochter Lineke voor haar onderzoekswerk en het schrijven van het voorwoord.

Al deze steun en waardering betekenen veel voor mij. Ik hoop dat iedereen dit boek met net zoveel plezier gaat lezen als dat ik eraan gewerkt heb.

Pauline de Jong-Koenders
Ureterp/ de Mersken
8 maart 2017